

Ahol Isten is mosolyog

Szatmár-Beregben megdől a tézis, hogy unalmasak a református templomok. Mosolygós szentek, virágos falak, ősi szimbólumokkal telehíntett deszkamennyezet – ahány épület, annyi meglepetés éri a Középkori templomok útján járókat, amelyet kerékpárral ajánlatos felfedezni.

Pár nap az ország észak-keleti csücskében, és az ember úgy érzi, itt minden adott, amit manapság slow turizmusként lehetne definiálni: csendes, turistát még ritkán látó aprófalvak, léleksimogató természeti környezet, őszintén kedves házigazdák. Aki nyitott szemmel és szívvel érkezik, az csodálatos kulturális kincsekre bukkanhat ezen az isten háta mögött tájon, ha – hozzánk hasonlóan – követi a Középkori templomok útját.

Üzenetek a középkorból

Első helyszínünk az ukrán határ melletti Tizsaszentmárton gótikus jellegű temploma, amelyet a Nyír Pannonhalmának nevezett a polihisztor Jósza Adrás. A reformátusoknál megszokott puritán fehér falak megőrizték a középkorban bevéselt „graffitiket”, a hajdani hívők üzeneteit.

A Felső-Tisza-vidéken élők a református hitre téréssel az eredetileg katolikus templomok színes freskóit lemeszelték – az utókor ítélete szerint ezzel valójában

Három ország egy projektben

Három ország több mint 60 középkori templomát fűzték fel a 2009 óta formálódó tematikus útvonalra, a valaha egy történelmi régiót alkotó Felső-Tisza-vidék, Kárpátalja és a Partium északi részének egyházi örökségét. Megismertetésükre többféle örökségtúrát dolgozott ki a projektmenedzsmentet végző Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési és Környezetgazdálkodási Ügynökség Nonprofit Kft. A közelmúltban számos helyszínen látogatóbarát fejlesztések is történtek, hogy a modern technika eszközeivel (információs terminálokkal, vetítő rendszerekkel, virtuális túrákkal, drónfelvételekkel, mobiltelefonos alkalmazással) még átélhetőbbé tegyék a múltat – tájékoztatott **Deák Attila**, a cég vezető menedzsere.

Lónya 700 éves temploma

Csaroda

megmentették őket. Miként az Lónyán is történt: csak a 2000-es nagy tiszai árvíz utáni helyreállításkor bukkantak a vakolatok alatt a szenczációs középkori leletekre.

A falu masszív temploma hetven évvel ezelőtt áll szinte változatlan formájában, főleg a Bereg egyik legrátványosabb fa harangtornya vet árnyat. A keskeny, lőrészterű ablakokon beszüremelő fény a gyermekrajzok bájos sutaságát idéző, XIII. századi szentképeket világít meg, köztük az ország egyik legrégebbi Köpenyes Mári-

áját, a szentélyben későbbi, gótikus és késő reneszánsz freskók is előkerültek a vakolatok alól.

Mosolygó szentek és virágos mennyezet

A két szomszéd faluban, Tákoson és Csarodán isten háza ennél is színesebb, s ami még meglepőbb: ez valójában a reformáció hagyatéka, a puritán irányzat csak a XVIII. században terjedt el.

A tákosi „mezitlábas Notre Dame”, miként emlegetik, egyedülálló paticsfalú, döngölt padlójú építmény. Élő virágok a bejárat előtt és festettek minden színben az aprócska templom alacsony deszkamennyezetén: tulipán, ibolya, árvácska, szegfű, rózsas... Azt mondják, nem találni két egyforma mintát az 58 festett fakazettán. A hajdani mesterek ráadásul az ablakokat úgy helyezték el, hogy a nap minden órában besüt, vagyis körbejár a fény.

A csarodai templom falát a cifraszűrről ismerős kék-vörös virág- és levélmintákkal pingálták ki. De ennél is érdekesebb, hogy míg a bizánci szenteket jellemezően szigorú, mogorva arccal ábrázolják, e helyütt mosolygós szemű és száju alakok néznek le ránk a falakról, köztük Szent János, Péter és Pál.

A nap végén szálláshelyünkön, a tivadari Danó Portán a falusi vendéglátás örömei várnak ránk: hatalmas füves udvar terebélyes diófákkal, muskátlis gang, a csűr mögött szabadon dézsmálható gyümölcsös, búboskemencében sült csülök, a háziasszony szilvalekvárral töltött fánkja, no és természetesen a sűrűn kínált házi palinka.

Kölcsey nyomában a sirig

A vidék azonban másfajta látványosságokat is kínál. A második nap a térség egyik Kölcsey emlékhelyével indítjuk a napot, a Szamos-parti Cégényudványdon. A klasszicista stílusú Kölcsey-Kende-kúria látogatóbarát fejlesztése nemrég fejeződött be, termeiben családörtöneti, a vidéki nemesesség konyháját bemutató interaktív gasztronómia, valamint természetrajzi kiállítás várja a látogatókat. A 14 hektáros angolparkot az Alföld

legszebb kastélyparkjának tartják, egy részét kijelölt tanösvényen barangolhatjuk be, ékessége az ország egyik legnagyobb platánja, nyolc méter feletti törzskerülettel.

Kölcsey Ferenc nem itt, hanem Szatmárcsekén nyugszik, amely azonban nem csak a himnusz írójának sírleléke miatt zárandokhely. A temető ember nagyságú,

Festett deszkamennyezetek Gyügyén és Tákoson (lent)

„csónak alakú” fejfái – több mint 1200-at(!) számoltak belőle össze – szigorúan egy irányba néznek – szigorúan egy irányba néznek, vagy éppen masíroznak a túlvilágra – ki mit lát bennük, ugyanis szemből stilizált arc, oldalról magyar bajusz, hátulról fejkendő öreg néni formája rajzolódik ki a faragványokban. Máig nincs egyöntetű magyarázat az eredetükre. **Tiba Zsolt** helyi lelkész a paraszti észjárását feltáró humoros történeteivel kifejezetten szórakoztatóvá varázsolja a máshol inkább nyomasztó temetőlátogatást.

A térség másik emblematikus, fából készül alkotmánya, a túristvándi vízimalom is már több száz éves, de máig működőképes. Az épületben a vízimalom történetét, működését elmesélő kiállítás fogad.

Bringatúra a gáton

Tovább két keréken folytatjuk a táj felfedezését, amit a helyi turisztikai szakemberek leginkább javasolnak az ide érkezőknek. A terep teljesen sík, a gátaikon és a kicsiny, egymástól karnyújtásnyira fekvő településeken át vezetnek a kiépített kerékpárutak, több száz kilométer hosszan.

A Szamos töltésén tekerve új perspektívából láthatjuk a vidéket. Takaros házak, rendezett udvarok, gondozott veteményeskertek mellett suhanunk el, a falvak között ki-

Nagyszekeres

Szatmárcseke rejtélyes fejfái

Csodatévő Mária

Évente félmillióan járulnak Máriapócs csodatévő Mária-kegyképe elé. A több mint 300 éves nyírsegi búcsújáróhelyen a közelmúltban több fejlesztés is történt a zárandokturizmus fellendítése érdekében. Elkészült a többfunkciós Családvár komplexum egy új, 28 férőhelyes zárandokszállással, a Noé bárkája háromszintes játszótérrel, a három pócsi könnyezést bemutató Csodák tornya kilátó, a 13 km-es Boldogságok útja, amely egyfajta lelki út, valamint az Emmánuel Zárandokközpont különtermekkel, ajándékküzlettel, kávézóval, kerékpár-kölcsönzési lehetőséggel.

Hasznos linkek:

www.templomut.hu

www.mariapocscsaladvar.hu

terjedt szilva- és almaültetvények, a másik oldalon a méltóságteljesen hömpölygő folyó, az út két oldalán vadvirágok, az egyetlen hang a fülembe zúgó szél – ritkán érzett békecsöngés tölt el, nemigen akarózik leszállni a nyeregéből. Pedig érdemes, mert két Europa Nostra-díjas templom következik.

A gyügyei templom festett deszkamennyezetén a hívek okulására szolgáló szimbolikus képek, a több mint 80 festett fakazettán feltűnik sárkány, gólya, sas, pelikán is.

A szamosújlaki templom húsz éve még romhalmaz volt a kiállított korabeli fotók tanúsága szerint, ma megszépülve látatja kora gótikus formáját és – mennyezet híján – kére festett tetőszerkezetét.

Szamosatárfalva templomának különlegessége, hogy falazatához vörösre, zöldre, feketére égetett téglákat használtak, ami sajátos, kockás hatást kölcsönöz az épületnek.

Utolsó állomásunkon, Nagyszekeresen végül megoldódik a rejtély, miként vészeltette át ilyen sok középkori épület a vérzivatarokat. A folyószabályozásokig uralkodó vizek, a lápvidék nyújtott védelmet; az ötszáz éves nagyszekeresi templom, amely egy kis szigetre épült, ma is csak hídon közelíthető meg. Ékessége a rekonstruált gótikus hálóboltozat: a csillagos égboltot mintázó kék színű mennyezetén túl odaképzelem Istent, akinek szíve bizonyára örvend, ha letekint a földnek erre az áldott szegletére.

Fucskó Hajnalka